ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В ПРАКТИЦІ РОБОТИ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В. М. Могілевська

Україна Запоріжжя КЗ «ЗОІППО» ЗОР

Автор проводить думку про те, що впровадження дистанційних форм навчання в практику роботи позашкільних навчальних закладів буде сприяти формуванню у вихованців навичок, необхідних фахівцеві XXI століття.

Вступ. Чому ми піднімаємо сьогодні питання про впровадження дистанційних (інформаційних, комп'ютерних) технологій в практику роботи позашкільних установ? Кожен, хто має відношення до цієї сфери, скаже, що це не тільки вимоги нормативних документів. Це ще й реальна можливість створити оптимальні умови розвитку дітей, за яких вони зможуть реалізувати свої здібності і освоїти програми. Нові інформаційні технології відкривають абсолютно нові, ще не досліджені технологічні варіанти навчання, що пов'язані з унікальними можливостями сучасних комп'ютерів і телекомунікацій.

Цілі впровадження нових технологій спрямовані на формування умінь, так необхідних фахівцеві XXI століття, а саме:

- умінь працювати з інформацією, розвиток комунікативних здібностей;
- підготовка особистості «інформаційного суспільства»;
- надання дитині можливості для засвоєння такого обсягу навчального матеріалу, скільки вона може засвоїти;
- формування у дітей дослідницьких умінь, умінь приймати оптимальні рішення [3, с.171].

Зрозуміло, що Інтернет - технології (не користувальницькі, а професійні) - це новий напрямок, якому зараз просто не можна не приділяти увагу. І нижче перераховані концептуальні положення - тому підтвердження:

- Навчання - це спілкування дитини з комп'ютером.
- Принцип адаптивності: пристосування комп'ютера до індивідуальних особливостей дитини.
- Діалоговий характер навчання.
- Керованість: у будь-який момент можлива корекція вчителем процесу навчання.

- Взаємодія дитини з комп'ютером може здійснюватися по всіх типах: суб'єкт – об'єкт, суб'єкт – суб'єкт, об'єкт – суб'єкт.
- Оптимальне поєднання індивідуальної і групової роботи.
- Підтримання в учня стану психологічного комфорту при спілкуванні з комп'ютером.
- Необмежене навчання: зміст, його інтерпретації і додатки як завгодно великі [7, с.69].

Комп'ютерні засоби навчання називають тому і називають інтерактивними, що вони мають здатність «відгукуватися» на дії учня і вчителя, «вступати» з ними в діалог. У цьому головна особливість методик комп'ютерного навчання.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах процесу навчання. При цьому для дитини він буде виконувати різні функції: учителя, робочого інструменту, об'єкту навчання, що співпрацює з колективом, дозвілевим (ігровим) середовищем.

Мета тез: обґрунтувати можливості використання дистанційних технологій у практиці роботи позашкільних установ.

В сучасних умовах, пов'язаних з модернізацією освітньої галузі, існує наявна необхідність розробки та експериментальної апробації нових форм дидактичної взаємодії з педагогічними працівниками - такої взаємодії, що відбувається не один раз у 5 років, а продовжується безперервно і ґрунтується на усвідомленні значимості процесу самостійного й цілеспрямованого отримання сучасної освітньої інформації. Як варіант, мережеву взаємодію можна здійснювати через електронні дидактичні засоби навчання. Кожен з них має відігравати свою роль у наповнені електронного контенту.

Цілком зрозуміло, що науково-методичний супровід процесу підвищення кваліфікації працівників позашкільної галузі має свої специфічні особливості. Так, в Запорізькій області у позашкільній освіті працює близько 1050 педагогічних працівників. Серед них: 969 - керівники гуртків і секцій у позашкільних навчальних закладах різних рівнів, щорічно 200-250 з них навчаються на курсах підвищення кваліфікації, 638 (65%) працівників-позашкільників є сумісниками, 320 (33%) – не мають вищої освіти, до 20% мають вищу, але не педагогічну освіту. Ці показники є орієнтирами при визначеності складових моделі інформаційно-освітнього середовища для працівників позашкільних закладів. До того ж на специфіку може впливати не тільки кваліфікаційний склад. А й інші фактори, які необхідно обов'язково враховувати.

Ефективність же науково-методичного супроводу залежить від узгодженості дій всіх суб'єктів освітньої діяльності. Особливо при умові організації навчання в дистанційному режимі. Так, дистанційні форми навчання можуть бути застосовані:

- в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПНЗ у міжкурсовий період;
- в організації роботи кружків, секцій, дитячих об'єднань, що дозволяє розширити існуючу мережу, але при наявності необхідних організаційно-педагогічних умов (в тому числі і фінансування).

Одна з проблем працівників позашкільної галузі в тому, що не всі спеціалісти цієї категорії мають педагогічну освіту. А саме психолого-педагогічна компетентність є базовою в моделі їх професійної компетентності. Як було вказано вище, серед педагогів-позашкільників Запорізької області таких налічується до 35%. Дистанційні форми навчання дозволяють запровадити для них спецкурси, майстер-класи, тренінги з відповідної тематики, що надасть певні можливості для вирішення проблеми.

З цією ж метою науково-методичний центр позашкільної освіти (НМЦ ПО) конструює інформаційно-освітнє середовище, в якому створено відповідні електронні ресурси, як-то: дистанційні курси підвищення кваліфікації, консалтинговий центр, віртуальне методичне об'єднання для керівників гуртків, віртуальне методичне об'єднання для методистів РМК (ММК), що опікуються проблемами позашкільної освіти, електронна бібліотека, електронний журнал «Мій гурток». Електронний контент зазначених освітніх засобів направлений на задоволення інтересів і запитів працівників позашкільних установ по найбільш актуальних проблемах щодо формування професійної компетентності.

Однією з умов запровадження дистанційного навчання є спеціальна підготовленість педагогічних кадрів. Анкетування протягом 2013 року показало, що з 220 слухачів курсів підвищення кваліфікації лише 34% володіли навичками роботи з ПК. Але можливостей користуватися комп'ютером на робочому місці вони не мають. Аналіз статистичних даних показує, що на сьогодні тільки 11позашкільних установ області (18%) мають комп'ютерні класи (Центр дитячої та юнацької творчості (ЦДЮТ) м. Дніпрорудне Василівський район, Клуб дитячої та юнацької творчості «Зоряний» м. Бердянськ, ЦДЮТ м. Бердянськ, ЦДЮТ м. Енергодар, Дитячий міський Ботанічний сад м. Запоріжжя, ЦДЮТ Шевченківського району м. Запоріжжя, Міський палац дитячої творчості, Клуб «Політ» м. Запоріжжя, МАН м. Мелітополь, Комишувахський БДТ Оріхівського району, НВК «Спеціалізована школа – ПНЗ»

«Гармонія» Приазовського району). Серед них лише 1 заклад розташований в сільській місцевості. Зрозуміло, що нові технології вимагають від педагога вміння розробляти необхідні дидактичні засоби для здійснення освітнього процесу: наочні посібники, роздатковий матеріал, для самостійної роботи учнів, навчальні завдання для індивідуальної та групової роботи, диференційовані вправи, контрольні завдання, тести тощо. Отже, педагога потрібно вчити розробці відсутніх дидактичних засобів. З метою запровадження дистанційних форм спілкування та навчання в позашкільних навчальних закладах НМЦ ПО для керівників гуртків з базовими навичками роботи на ПК запланував в травні-жовтні проведення тренінгу: «Дидактичне проектування електронних програмно-педагогічних засобів навчання». Мета тренінга – навчити педагога-позашкільника знанням та вмінням щодо проектування власних електронних продуктів для роботи з вихованцями ПНЗ. Тренінг організовано в очно-дистанційній формі. Після нього педагоги-позашкільники зможуть розмірковувати та визначатися з приводу запровадження тих чи інших форм дистанційної взаємодії з певною категорією вихованців.

НМЦ ПО вважає, що першою категорією вихованців, яких можна долучити до роботи в дистанційному форматі, можуть бути члени МАН, переможці районних шкільних олімпіад, конкурсів з навчальних предметів, які до цього часу не відвідували ПНЗ. В цьому сенсі слід розглянути можливості використання дистанційних технологій в дослідно-експериментальній роботі, в гуманітарному напрямі, поширити «дистанційку» на гуртки, де вже використовуються ІТ-компетенції, а саме: програмування, комп'ютерний дизайн, комп'ютерна графіка, ландшафтний дизайн, школа бізнесу, комп'ютерне моделювання, медіа-освіта, комп'ютерна фотографія, тощо.

Що стосується МАН і її філій, крім Запоріжжя, вони відкриті ще у 10 ПНЗ, як-то: у м. Енергодар, м. Мелітополь, м. Василівка, станція юних натуралістів м. Бердянськ, Комунарський районний центр молоді та школярів, гімназія-МАН №1 «Таврія» Мелітопольського району, дитячий центр Михайлівського району, Розівський районний будинок творчості, БДЮТ Чернігівського району. Як бачимо, до сільської місцевості належить знову лише 1 заклад.

Слід зауважити, що ПНЗ не включені і до регіонального ЄІОС. В 2013 р. тільки 23 ПНЗ (з 60) мали свій сайт, що сьогодні є важливим засобом комунікації в єдиному інформаційному освітньому просторі. Програмою розвитку освіти в Запорізькій області

до 2017р. також не передбачена інформатизація позашкільних установ, хоча в минулій програмі розвитку освіти інформатизація передбачалась, але далі справа не зрушила.

На заваді процесам запровадження дистанційних форм навчання та взаємодії в ПНЗ є і той факт, що на сьогодні не існує відповідного нормативно-правового забезпечення щодо оплати дистанційних форм роботи з вихованцями працівникам ПНЗ. І цей факт значно ускладнює і, навіть, унеможливлює поширення дистанційних форм спілкування з вихованцями. Однак це не означає, що треба ставити «крапку». Краще було б поставити три «крапки», тобто «процес триває». І час, що є, треба використати для розміркування, аналізу, прогнозування, проектування та підготовки працівників позашкільних навчальних закладів для оволодіння відповідними технологіями. Успішність застосування нової технології залежить не від здатності педагога реалізувати певний метод навчання на практиці, а від ефективності і правильності застосування обраного методу на певному етапі заняття, при вирішенні даної задачі і в роботі з конкретним контингентом дітей.

Висновок. Таким чином, на часі вивчати можливості запровадження дистанційних технологій в практику роботи позашкільних установ. Нові педагогічні технології можуть радикально перебудувати процес навчання. Кожне позашкільний заклад по-своєму неповторний, у кожного свої традиції, досвід, цінності, свої педагоги, своя матеріальна база. Тому до питання проектування комп'ютерних педагогічних технологій варто підходити з позицій визнання саме цієї своєрідності і сьогодні починати проектувати на завтра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховні системи у контексті життєтворчості особистості: Практико зорієнтований збірник / Ред. Г. О.Терпиловська – К.:ТОВ «Енергія плюс», 2006. – 237с.
2. Гузеев В.В. Три парадигмы и четыре поколения в развитии образовательной технологии. / В.В. Гузеев // Завуч. –1998. - № 1. – с. 20-36.
3. Гузеев В.В., Сиденко А.С. Проблемы, особенности и процедуры освоения новых образовательных технологий в педагогических коллективах / В.В. Гузеев, А.С.Сиденко // Школьные технологии. - № 1. – 2000. – с. 167 – 181.
4. Єгорова А. В. Про досвід роботи з педагогічними кадрами закладів додаткової освіти дітей в Ростовській області / А. В. Єгорова // Внешкольник. – 1998. – № 7-8. – С. 31-32.
5. Каліш І. В. Організаційно-педагогічні умови підвищення кваліфікації педагога додаткової освіти: автореф. дис. канд. пед. наук / Каліш Ігор Васильович. – М., 2000. – 22 с.
6. Про підготовку фахівців з вищою освітою за спеціальністю «позашкільна освіта»: наказ МОН України від 19 трав. 2010 р. № 1/9-351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua
7. Шеншев Л.В. Компьютерное обучение: прогресс или регресс?/ Л.В.Шеншев // Педагогика.-1992- № 11.

Могілевська Вікторія Моїсеївна, «Використання дистанційних форм навчання в практиці роботи позашкільних навчальних закладів», Україна, Запоріжжя, КЗ «ЗОІППО» ЗОР, директор науково-методичного центру позашкільної освіти, 0612700776, m_vik2007@ukr.net